

ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – НЕОБХІДНА УМОВА ЗРОСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

О.И. Скаско

Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ

Розвиток економіки будь-якої країни надзвичайно залежить від розвитку та стабільності банківської системи, яка акумулюючи тимчасово вільно кошти у юридичних та фізичних осіб забезпечує економіку необхідними ресурсами для зростання виробництва чи добробуту населення.

Через недостатність достатніх економічних знань та інформації, а також з огляду на негативний досвід знецінення заощаджень в установах Ощадбанку СРСР, ліквідації впродовж 1995-1998 років до 15 комерційних банків першої хвилі розвитку, для населення на перший план виступає питання довіри до банків і наявність гарантії повернення їх заощаджень.

Ураховуючи необхідність забезпечення державою гарантії фізичним особам по повернення їх збережень та вимоги Директиви Європейського співтовариства 94/19/ЄС «Щодо схем гарантування депозитів», Президентом України у 1998 році прийнято Указ «Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб-вкладників комерційних банків», яким затверджено Положення про порядок створення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (надалі – Фонд), формування та використання його коштів». В подальшому, у 2001 році Верховна Рада України законодавчо врегулювала дане питання, прийнявши Закон України «Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб».

Учасниками Фонду є банки і філії іноземних банків, які виконують встановлені Національним банком України (надалі-НБУ) економічні нормативи достатності капіталу, платоспроможності. В іншому випадку – учасники переводяться до категорії тимчасових учасників. Після такого переведення банку Фонд не відшкодовує залучені з дати отримання повідомлення про переведення його до категорії тимчасового учасника Фонду, а банк зобов'язаний попереджати у письмовій формі фізичних осіб при укладенні з ними нових угод на залучення вкладів про те, що Фонд не гарантує відшкодування за цими вкладами.

На сьогодні Фонд гарантує кожному вкладникові відшкодування за вкладами, включаючи відсотки на день їх недоступності в розмірі 150 тис.грн., що становить за офіційним курсом НБУ 20 000 дол. США в еквіваленті. Мінімальний розмір гарантованої до повернення суми вкладів згідно наведеної вище Директиви ЄС становить 20 000 євро. Страховий захист понад 20 000 євро встановлено в таких країнах Євросоюзу, як Польща – 22500, Фінляндія – близько 25 000, Швеція – 29 000, Франція – 70 000, Італія – 100 000. Гарантування депозитів юридичних осіб функціонує у Німеччині, Австрії, Угорщині, Іспанії, Греції, Фінляндії, Швеції. Значна частина європейських країн гарантують вклади лише у валютах ЄС.

Станом на 01.02.2009 року кількість учасників Фонду становила 183 банки, або 100% усіх банків, а загальна сума коштів, акумульованих Фондом - 3193 млн.грн. Крім того, Правлінням НБУ у зв'язку з погіршенням ситуації на грошово-кредитному ринку (погіршення ліквідності банків, наявність постійного процесу відпливу вкладів із банків) прийнято рішення про перерахування прибутку за 2008 рік у Фонд, обсяг якого становитиме 5000 млн.грн. і забезпечуватиме повернення вкладів фізичним особам при банкрутстві банку, який віднесений до категорії найбільших. Звичайно така ситуація не забезпечує упевненості вкладникам, оскільки банкрутство двох банків може призвести до нехватки коштів у Фонду для виплат. Депозити юридичних осіб не гарантуються Фондом.

На сьогодні в Україні діє наступний порядок формування коштів Фонду:

- А) початковий збір з учасників Фонду у розмірі 1% стататного фонду кожного банку;
- Б) регулярні збори з учасників Фонду в розмірі 0,25% загального обсягу залучених вкладів фізичних осіб двічі на рік;
- В) внесені кошти НБУ у розмірі 20 млн.грн. та щорічні внески НБУ у відсотках від річного прибутку, розмір яких погоджується з Кабінетом Міністрів;
- Г) доходи, одержані від інвестування коштів Фонду в державні цінні папери України чи депозитів, розміщених Фондом у НБУ;
- Д) кредити, залучені від Кабінету Міністрів України та НБУ.

Керівним органом Фонду є адміністративна рада, яка діє у складі 5 осіб, делегованих по двох представників від НБУ та Кабінету Міністрів України та одного представника Асоціації банків України.

Фонд не рідше одного разу в рік здійснює перевірки повноти і своєчасності відрахувань банками коштів в залежності від розміру залучених вкладів.

Фонд має право застосовувати до учасників Фонду такі заходи впливу:

- переводити учасників до категорії тимчасових учасників Фонду;
- стягувати штраф у розмірі подвійної ставки НБУ за кожен день несвоечасного перерахування коштів у Фонд;
- вносити пропозиції Національному банку України про вжиття інших заходів, в т. ч. відкликання ліцензії на здійснення операцій.

Висновки. Отже, наявність суттєвих гарантій для фізичних осіб по поверненню їх вкладів зумовлює накопичення ресурсів банківською системою та достатнє кредитування нею економіки.

Література

1. Закон України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» від 20.09.2001 р. №2740-III // www.rada.gov.ua.
2. Коноваленко, Н. Мировой опыт страхования депозитов / Н. Коноваленко // Банковская практика за рубежом. – 2001. – №3. – С.50–57.
3. Офіційний сайт Національного банку України: www.bank.gov.ua.